

A Biblia hitelessége

A kereszténység kezdete Jézus munkálkodására nyúlik vissza, akinek élete és üzenete kihatott az egész világra. Jézus maga Izráel népéből származott, de azzal az igénnyel lépett fel, hogy ő az Ószövetségben, a zsidók szent iratában megjövendőlt Messiás és mindezeket túl Isten Fia. Minden embert minden időben az ő követésére hív.

Napjainkban már nem tapasztalhatjuk meg őt fizikai valóságában, mint kortársai, de rendelkezésünkre áll az első tanítványok bizonyágtétele, akik nap mint nap együtt voltak vele. Az Újszövetség ezeknek a szemtanúknak a tudósítását tartalmazza, és betekintést nyújt az első keresztények életébe is. Emiatt a Biblia, és különösen az Újszövetség hitelessége kulcsfontosságú a keresztényeknek, de mindenki más számára is.

Mivel a Biblia kihívások elé állítja az embert, és önmagával való számvetésre készíti, sokan motiváltabbak a Biblia kritizálására, mint egyéb ókori könyvek esetében. A Biblia teljesen megváltoztathatja az ember életét. Újra meg újra egészen napjainkig sokszor helytelenül értelmezték, és magukat keresztényeknek nevező emberek és szervezetek gyakran a saját céljaik igazolására használták. Mindennek mégsem szabad minket visszatartania attól, hogy foglalkozzunk vele, és megvizsgáljuk tartalmát és hitelességét.

Tartalom

- 1 Az Újszövetség megbízható a tartalma miatt
  - 1.1 Jézus egyedülálló tanításai
    - 1.1.1 Az erkölcs terén
    - 1.1.2 Az ellenség szeretete
  - 1.2 Az Újszövetség hatása az emberiségre és az egyes emberre
  - 1.3 Az Újszövetség történelmileg hiteles
  - 1.4 Feltételezett hamisítások
  - 1.5 A Szentháromság tana nem lehet egyszerű kitalálás
- 2 Az Újszövetség hiteles, mert Jézus hiteles
  - 2.1 Jézus élete tanúskodik szavairól
  - 2.2 Jézus csodákat tett és gyógyított
  - 2.3 Jézus feltámadása nem kitalálás
- 3 Az Újszövetség hagyományozásának megbízhatósága
  - 3.1 Szóbeli hagyomány
  - 3.2 Írásbeli hagyomány

⚓ 1 Az Újszövetség megbízható a tartalma miatt

⚓ 1.1 Jézus egyedülálló tanításai

⚓ 1.1.1 Az erkölcs terén

Jézus tanítása erkölcsi kérdésekben felülmúlja bárki más nézeteit, aki az emberiség tanítójaként valaha is fellépett. Ezt példázza, ahogyan a házasságtörésről beszélt. A Máté evangéliumban Jézus a következőket mondja:

Hallottátok, hogy azt mondták: Ne törj házasságot! De én azt mondom nektek, hogy szívében már házasságot tört az is mind, aki úgy nézett asszonyra, hogy megkívánta azt. Ha jobb szemed törbe ejt, vágd ki, vesd el magadtól! Hasznosabb neked, hogy tagjaid közül egy vesszen el, mint hogy egész testedet a gyehennára vessék! *(Máté 5:27-29, Csia Lajos fordítás)*

A buddhizmusban is megtalálhatjuk azt a tanítást, hogy minden kívánságot fel kell adni. Ez azonban nagyon általános megfogalmazás. A buddhizmusban az ember egész személyének és lényének feloldásáról van szó – függetlenül annak jó és rossz oldalaitól. A cél a végső feloldódás az örök semmiben, *anirvánában*. Más vallásokhoz hasonlóan megpróbálnak bizonyos módszerekkel javulást elérni.

Jézus ezzel szemben nagyon konkrétan beszél rejtett bűnökről, és a gondolati bűnt a házasságtörés szintjére emeli. Ezzel azt mutatja, hogy a bűn már a gondolatokban elkezdődik, és már ezt meg kell bánnunk. Jézus leleplezi, mi rejlik az ember szívében és páratlan szigorúsággal ítéli meg. A változásra való felhívása nem is lehetne világosabb – még ha a fenti igeszakasz természetesen nem szó szerint, hanem szimbolikusan értendő is.

Minden vallásban találunk több-kevesebb erkölcsi tanítást, mivel az ember a lelkiismerete alapján különbséget tud tenni jó és rossz között. Egyedülálló az a mérce, amivel Jézus az emberek tetteit, szavait, gondolatait méri, és leleplezi az emberek szívét. Mindenek előtt a lelkület és a gondolatok megváltoztatására hív, ami az erkölcsös cselekedetet lehetővé teszi. Jézus meg akar minket szabadítani a rosszból a jóra, hogy képesek legyünk valóban jók lenni.

Az erkölcsöt messze felülmúlva arra hív Jézus, hogy a saját ellenségeinket is szeressük.

⚓ 1.1.2 Az ellenség szeretete

Hallottátok, hogy megmondatott: Szeresd felebarátodat, és gyűlöld ellenségedet. Én pedig azt mondom nektek: Szeressétek ellenségeiteket, és imádkozzatok azokért, akik üldöznek titeket, hogy legyetek mennyei Atyátoknak fiai, aki felhossa napját gonoszokra és jókra, és esőt ad igazaknak és hamisaknak. Mert ha azokat szeretitek, akik titeket szeretnek, mi a jutalmatok? Nem ugyanezt teszik-e a vámszedők is? És ha csak atyátokfiaiit köszöntitek, mennyivel tesztek többet másoknál? Nem ugyanezt teszik-e a pogányok is? Ti azért legyetek tökéletesek, mint ahogy mennyei Atyátok tökéletes. *(Máté 5:43-48)*

Az Ószövetségben nem csak az ellenség elutasításáról találunk gondolatokat, hanem az ellenséggel szembeni jóságról és az idegenek iránti szeretetről is, akik az izráeliták között akartak élni. Jézus felhívása az ellenség szeretetére felülmúl minden addig ismertet. Az ellenség szeretete többet jelent, mint csupán lemondást a bosszúról és gyűlöletről, illetve jó cselekedetek gyakorlását. Ez a szeretet képessé tesz arra, hogy a legádázabb ellenségünknek is megbocsássunk, és a legjobbat akarjuk neki.

Itt figyelembe kell vennünk, hogy ezt és még néhány más dolgot Jézus tanított elsőként. Sok mindent megpróbáltak később utánozni, hogy Jézus nagyságát utolérhessék.

Jézus azt várta el a követőitől, hogy olyan tökéletesek legyenek, mint a mennyei Atya (lásd az előző bibliai idézet utolsó mondatát). Jézus nem elégszik meg bizonyos szabályok felsorolásával, amik Istennek tetsző életre vezetnének, hanem minden embert arra hív fel, hogy az abszolút jó Isten mércéjéhez igazodjon. Lehetetlennek hangzik az az igény, hogy olyan tökéletesek legyünk, mint Isten. Az emberek mégsem teheték félre Jézust bolondként – ahhoz az élete és tanítása túl józan és gyakorlatias volt.

Aki jobban szereti apját vagy anyját, mint engem, az nem méltó hozzám; aki jobban szereti fiát vagy leányát, mint engem, az nem méltó hozzám; és aki nem veszi fel keresztjét, és nem követ engem, nem méltó hozzám. Aki megtalálja életét, az elveszti azt, aki pedig elveszti életét énértem, az megtalálja azt. *(Máté 10:37-39)*

Jézus üzenete nem emberi mércéhez alkalmazkodik, és nem ígér földi harmóniát vagy szerencsét. Nem az volt a célja, hogy politikai vagy társadalmi békét hozzon. Nem csak a megismerés új útját mutatja, mint különböző bölcselkedők, hanem a legfelsőbb tekintély igényével lép fel: Istennel egyenlőként feltétel nélküli odaadást vár el.

✚ 1.2 Az Újszövetség hatása az emberiségre és az egyes emberre

Jézus nyilvános fellépése visszafordíthatatlan szakadást okozott a zsidó népen belül és egyéb következményekkel is járt az egész emberiségre nézve. Jézus azzal az igénnyel lépett fel, hogy ő az Ószövetségben megígért Messiás, és ezáltal a világ megmentője. A zsidó vallási vezetők kezdettől fogva ellene fordultak Jézus követőinek. Az igazság ellenségei a későbbi időkben is újra meg újra üldözték a keresztényeket Jézusban való hitük miatt, és lehetőség szerint megölték őket.

Ez a megoszlás Jézus és üzenetének emberekre kifejtett hatásáról tanúskodik nem csak az első században, hanem egészen napjainkig. Jézus tanítása annyira megváltoztatta a világot, ahogy semmilyen más vallási rendszer. Kezdetől fogva utánozták Jézus néhány kijelentését, illetve egyesek a tekintélyére hivatkozva kiforgatták szavait, és teljesen torz módon alkalmazták. Nagyon korán létrejött a látszatkereszténység. Ha később már ennek a különböző megnyilvánulásairól is van szó, befolyása Jézus és tanainak hatását mutatja a kultúrában, művészetben, tudományban és még az európai-ázsiai térség politikájában is, és különféle módon az egész világon.

Jézus személye senki máshoz nem mérhető hatást gyakorolt az emberekre. Egész Júdea és Galilea megmozdult, hogy hallhassa szavait és láthassa csodáit. Emiatt Jézus nem mehetett többé nyíltan egyetlen városba sem, hanem félreeső vidékekre kellett visszahúzódnia *(Márk 1:45)*. Azok a zsidók, akik megértették és szívükbe fogadták üzenetét, mélyrehatóan megváltoztatták életüket, hogy őt mint Urukat megalkuvás nélkül követhessék. Azok, akik Jézus szavait igaznak ismerik el, megtapasztalják, hogy ez az üzenet és az általa munkálkodó Isten ma éppúgy megváltoztatja életüket, mint ahogyan a korabeli embereket is. Ez nem szépen megfogalmazott gondolatokat, elméletet, hanem valódi kihívást és szembesülést jelent az emberek számára. Jézus minden ember szívét el akarja érni és mindenkit arra hív, hogy az általa mutatott életutat tegye sajátjává. Megváltása megszabadít a bűnökkel teli életből. Jézus szava nem némul el. Halála óta napjainkig számtalan könyvet írtak róla. Az emberek újra meg újra megpróbálják az üzenetét hitelesen értelmezni, és a történelmi Jézushoz közelebb kerülni.

Már maga az a tény is tanúskodik Jézus hitelessége mellett, hogy állásfoglalásra késztet, amit egyetlen igazságkereső ember sem kerülheti ki.

✚ 1.3 Az Újszövetség történelmileg hiteles

Az Újszövetség történelmileg hitelesen adja vissza a négy evangéliumban, az Apostolok cselekedeteiben és a levelekben a Kr.u. 1. század közepén uralkodó körülményeket. Összhangban áll más zsidó és római írásokkal: a Talmuddal, Josephus Flavius zsidó szerzővel, Tacitus és Suetonius római történetírókkal. Az Újszövetségben leírt vagy csak említett földrajzi, kulturális és történelmi körülmények ismételt megerősítést nyernek régészeti leletek alapján.

Ennek egy példája a János evangélium 9:7-ben említett Siloám tó Jeruzsálemben. 2004 nyarán egy új vízvezeték építése során lépcsőkre bukkantak, melyeknek kora 2400 évre tehető, valamint víztároló maradványaira, melybe Jézus korában a Gihon-forrásból az Ezékiás-alagúton át vezették a vizet. Ezt az 525 méter hosszú alagutat Ezékiás, Júda királya építette Kr.e. 700 körül és még ma is járható. A régészek ezen építmény segítségével meggyőzően alá tudták támasztani az Ószövetség adatait. A Siloám-tó hozzávetőlegesen 2500 m²-es medencéje Jézus idején Jeruzsálem lakosságának víztárolására szolgált. A vakolatban felfedeztek a régészek egy Hasmóneusok korabeli érmét, melyet Jézus születése előtt mintegy 50 évvel vertek. A vízvezeték feletti törmelékben talált legrégebbi érme pedig röviddel azelőttől származik, hogy a rómaiak Kr.u. 70-ben lerombolták Jeruzsálemet.

1961-ben a cézárei színház ásatása során felfedeztek egy feliratot: „Pontius Pilatus Praefectus Judaeae.” Tehát nem csak az Újszövetség állítja, hogy Pilátus Júda provincia helytartója volt, hanem ez a felirat, valamint Kr.u. 93-ban Josephus Flavius A zsidók története című könyvében és Tacitus a Kr.u. 116-ban írt Évkönyvek című művében is ezt erősíti meg.

A görögországi Delphiből származó *Gallió-felirat*, melyet először 1905-ben hoztak nyilvánosságra, Claudius római császár Delphibe intézett levelét őrizte meg. A feliratban szereplő császári titulusok alapján megállapítható, hogy a levél Kr.u. 52 elején íródott. A görög felirat említi Gallio akhájai prokonzul nevét is, alátámasztva ezzel az Újszövetség adatát az Apostolok cselekedetei 18:12-ből.

Az Újszövetség nem csak egy, hanem négy történelmi tudósítást tartalmaz Jézus életéről. Ezek az evangéliumok néhány részlet tekintetében ellentmondanak egymásnak. Ez azonban nem hozható fel érvként a hitelesség ellen, hanem ellenkezőleg: bizonyítja a tudósítások megbízhatóságát. A történészek számára ugyanis a nem szó szerinti megfelelés erősebb bizonyítéka annak, hogy a beszámolókat később sem változtatták meg, és utólag nem próbálták összhangba hozni őket egymással. Ha négy személy írja le Jézus szavait és cselekedeteit, akik részben maguk is szemtanúi voltak az eseményeknek, akkor az teljesen természetes, hogy egyéni látásmódjuk, valamint a különböző hallgatók, illetve olvasók figyelembe vétele kihat a tudósítás mikéntjére. Különösen Lukács igyekezett, hogy mindennek gondosan utánajárjon, és sok történelmileg igazolható párhuzamot említ. A Lukács 3:1-2 jól szemlélteti ezt sok történelmi adatával.

Tibérius császár uralkodásának tizenötödik évében, amikor Júdea helytartója Poncius Pilátus volt, Galilea negyedes fejedelme Heródes, Iturea és Trakhónitisz tartományának negyedes fejedelme Heródes testvére, Fülöp, Abiléné negyedes fejedelme pedig Lüsziániasz volt, Annás és Kajafás főpapok idején szólt az Úr Jánoshoz, Zakariás fiához a pusztában. (Lukács 3:1-2)

Meglepő módon itt két főpap kerül említésre. Nem tévedésről van azonban szó, hanem Lukács egy történelmileg érdekes és hiteles tényt ad vissza. Az akkoriban hivatalban lévő főpap Kajafás volt, de Annás, mint egykori főpap még mindig nagy befolyással bírt. Ezt erősíti meg az Apostolok cselekedetei 4:6, valamint a János evangéliuma is, ami szerint Jézust elfogatása után nem a hivatalban lévő főpaphoz, hanem Annáshoz vezették (János 18:13). Josephus Flavius A zsidó háború című munkájából megtudhatjuk a zsidó főpapok pontos időbeli sorrendjét. Ez megegyezik az Újszövetség tanúságtételével. Neves teológusok mint F. F. Bruce, a manchesteri egyetem volt bibliakritika és exegézis *Rylands professzora* [1], történelmileg

hiteles tényként kezelik, hogy Annás főpap befolyásos maradt, messze a hivatali idején túl is.[2]

Az Újszövetség irataiban, melyek a Jézus halálát követő 40 évben már mind megíródtak, sok egyéb utalást találunk, melyek a hitelesség mellett szólnak. A Márk evangéliumot már Jézus halála és feltámadása után körülbelül egy évtizeddel leírták. A szerzők Jézus szemtanúi vagy az első keresztény nemzedék tagjai, akik Jézus tanítványaival kapcsolatban voltak. E tekintetben az Újszövetség más vallások irataival összevetve egyedülálló (lásd [Az Újszövetség hagyományozásának megbízhatósága](#) című fejezet).

🔗 1.4 Feltételezett hamisítások

A feltételezett bibliai hamisításokat különféle módon fogalmazták meg. Némelyek azt állítják, hogy Jézus tanítványai utólag idealizálták és felmagasztalták urukat. Ezzel szemben az evangéliumok Jézus munkálkodását kiemelkedő józansággal ábrázolják. Emberként írják le Jézust, a maga érzelmeivel és félelmeivel. Elfogatása előtt Jézus félelemmel telve könyörög az Atyához erőért, hogy az eljövendő szenvedéseket el tudja viselni (Márk 14:33–36) – siralmas kép egy Messiásról, de természetű és valóságos: nem egy dicsőséggel övezett erős hős, aki mindent ural, és minden helyzetből győztesen kerül ki.

Mások azt az elméletet állították fel, hogy az apostolok találták ki mindent, hogy az új mozgalmon belül fontos pozíciót tölthessenek be, dicsőségre és hírnévre tegyenek szert. De hogyan lehetne ezt azzal a ténnyel összeegyeztetni, hogy az apostolokat kezdettől fogva üldözték, és néhányan közülük az életükkel fizettek a Jézusban való hitért? Természetesen hazugságoknak és téves tanoknak is hihetnek emberek, félrevezethetik őket, és még meghalni is készek lehetnek ezért. Aligha lenne kész azonban valaki a saját hazugságáért meghalni. Bár elméletileg lehetséges egy olyan határtalanul gőgös ember esete, aki a saját hazugságait és a maga alkotta tanokat nem akarja feladni. Ilyen hozzáállással azonban az apostolok nem írtak volna olyan negatívan magukról, sem az evangéliumok szerzőinek nem engedték volna ezt meg. Éppen a tizenkét apostolról olvashatjuk ismételten az evangéliumok beszámolóiban, hogy Jézus makacsságuk és hitetlenségük miatt inti őket. A gyengeségeikkel, bűneikkel és értetlenkedésükkel együtt ábrázolják őket.

Más emberek becsapása és félrevezetése csak nagyon rossz motivációból fakadhat, amit nem lehet egy egész életen át titkolni. A hazugságot a kereszténység kezdettől fogva súlyosan elítéli. A keresztényeket arra hívta el Isten, hogy őszinte és nyílt életet éljenek, mindig készek legyenek önmaguk megvizsgálására. Ez alól természetesen az apostolok sem kivételek.

Ismét mások azt állítják, hogy a tanítványok nem akarták belátni a tévedésüket, ami szerint Jézus volt a Messiás és a Megváltó, mégis megvetettként halt meg a kereszten; ezért találták ki, hogy feltámadt a halálból. Ez a feltételezés azonban minden alapot nélkülöz. Jézus halálból való feltámadása teljesen váratlanul és meglepetésként érte a tanítványokat. Amikor Jézus megjelent nekik, akkor sem hitték, hogy valós, amit látnak, hanem kísértetnek vélték. Fel lehetne tenni, hogy nem egy tehetséges csaló találta-e ki az egészet. Az első század elején a zsidók egy győzedelmes politikai Messiást vártak, tehát elképzelhetetlen lett volna egy megalázott, megfeszített embert hirdetni Messiásként. A keresztre feszítés sikertelen felkelők és szökött rabszolgák büntetése volt. Egyik sem egyeztethető össze a korabeli messiási elképzelésekkel. Jézus sosem akart politikai Megváltó lenni. Feltámadásával azt bizonyította, hogy ő szellemi értelemben vett Messiás. Addigi elképzelésük feladása még tanítványainak is nehéz küzdelem volt.

Az a feltevés, ami szerint a tanítványok találták ki a feltámadást, Pál apostol esetében teljesen lehetetlennek bizonyul. A farizeus Pál elutasította a kereszténységet, mert zsidó szakadár csoportnak tartotta, és nagy buzgalommal üldözte az egyházat. Feltehetően a fantázia szüleményének tartotta a keresztények feltámadásról szóló beszámolóit. Azonban éppen őt juttatja Isten más meggyőződésre azáltal, hogy a feltámadt Jézus megjelent neki. Így megtérve kereszténnyé lett. A hamisítás néhány szószólója

megpróbál olyan magyarázatot találni, ami szerint Pál rossz lelkiismerete miatt vált kereszténnyé. Már csupán lélektanilag tekintve is ez az állítás tarthatatlan. Pál apostol keresztényként kimondhatatlan nélkülözéseket vállalt magára, és egy Biblián kívüli forrás szerint mártírként halt meg. Tehetséges farizeusként magára vette volna egy keresztény szégyenét (nem szabad a mai helyzetből kiindulnunk, hanem a korabeli körülményekbe kell belegondolnunk), és ezt részesítette volna előnyben a zsidóságon belüli fényes karrierrel szemben? Mindezt a rossz lelkiismeret miatt tette volna? Azonkívül hangsúlyozza, hogy mindent jó lelkiismerettel tett (2 Timóteus levél 1:3; Apostolok cselekedetei 23:1). Amikor a keresztényeket üldözte, azt gondolta, hogy Istennek szolgál vele, de azután felismerte szellemi vakságát.

A zsidók kezdetben hevesen ellenálltak a keresztényeknek. Jézus életének és munkálkodásának történelmi háttere nélkül, zsidó környezetben nem maradhatott volna fenn a Jézus Krisztusba mint Messiásba vetett hit. Az Újszövetség meghamisításának feltételezése ellentmond mind a történelmi leleteknek, mind a belső logikának. Nem találunk kielégítő motivációt a hamisításra. A feltételezett hamisító nem követhetett önző célokat, különleges előnyöket remélve, hiszen Jézus tanításának arra kellett köteleznie, hogy minden önzést, gazdagságot, dicsvágyat és gőgöt kategorikusan elutasítson. Ezen kívül tudatában kellett lennie annak, amit Pál mond:

[...] elvetjük a szégyenletes titkos bűnöket; nem járunk ravaszságban, nem is hamisítjuk meg az Isten ígéjét, hanem az igazság nyílt hirdetésével ajánljuk magunkat minden ember lelkiismeretének az Isten előtt. [...] Mert nem önmagunkat hirdetjük, hanem Krisztus Jézust, az Urat, önmagunkat pedig mint szolgáitokat Jézusért. (2 Korinthus levél 4:2.5)

✚ 1.5 A Szentháromság tana nem lehet egyszerű kitalálás

A Szentháromság Jézus által kinyilatkoztatott új tanítás Isten lényéről. Bár maga nem használta ezt a fogalmat, de tartalmilag ezt hirdette. Nem a zsidók monoteizmusa ellen fordul, hanem egy Istenről beszél három személyben, mint Atya, Fiú és Szentlélek.

A zsidóknak meg kellett védeniük a Jahvébe mint egyedül létező Istenbe és az Univerzum Teremtőjébe vetett hitüket más népekkel szemben – ez életüknek mindig fontos részét képezte. Minden olyan próbálkozást káromlasként fogtak fel, ami ezt a hitet megingathatta volna. Felületes szemlélődés esetén úgy tűnik, hogy a Szentháromság tana szemben áll az egyistenhittel. Ezt az is mutatja, hogy különösen Izrael vallásos vezetői erősen elutasították Jézust. Ha a római megszállók megengedték volna nekik, a halálos ítéletet is kimondták volna felette, mivel Istennek tartotta magát, amivel felfogásuk szerint Istent gyalázta. Az „egy Isten három személyben”-gondolat nem egyszerűen a zsidó hit továbbfejlesztése, hanem egy alapvetően új kinyilatkoztatása a Teremtőnek.

Ismert tudósok foglalkoztak évszázadokon át azzal, hogy ezt a tant szavakba öntsék és annak mélységét megértsék. Úgy tűnik, hogy a Szentháromság tanának megértése az emberi felfogóképesség és gondolkodás korlátaiba ütközik. Ez annak a kiemelkedő szellemi nagyságát mutatja, aki ezt a tanítást elsőként hirdette. Teljesen tarthatatlan az a feltevés, ami szerint Jézus tanítványai egyszerűen kitalálták volna a Szentháromság tanát, csak azért, hogy Mesterüknek különleges jelentőséget tulajdoníthassanak. Ezt a gondolatot nem kezelték pusztán értelmetlenségként, hanem ellenkezőleg, sokszor csodálkozást váltott ki, milyen mély betekintést engednek Jézus szavai Isten lényébe. Az a meggyőző erő és tekintély, amivel Jézus tanítóként lépett fel és Istenről beszélt, az egész világon páratlan.

✚ 2 Az Újszövetség hiteles, mert Jézus hiteles

✚ 2.1 Jézus élete tanúskodik szavairól

Egy személy tanítása akkor hiteles, ha élete megegyezik üzenetével. Jézus szemtanúi megerősítik feddhetetlen életét. Ellenségei, akik aggódtak, hogy a zsidó népre gyakorolt befolyásuk csökken és dicsőségük hanyatlik, nem tudták rábizonyítani sem a zsidók számára kötelező mózesi törvény áthágását, sem más bűnt. Sokszor megkísérelték, hogy álnok kérdésekkel csapdát állítsanak neki, hogy azután vádolhassák őt. [3] Azonban az írástudók minden ármánykodása eredménytelen maradt. Válaszai által Jézus sokkal inkább őket kérdőjelezte meg. Jézus munkálkodása egész Izráelt lenyűgözte. Még a politikai vezetőknek, Heródes Antipás zsidó fejedelemnek és a római helytartónak, Poncius Pilátusnak is foglalkozniuk kellett vele. Ezért joggal feltételezhetjük, hogy a zsidók, akik Jézust elutasították és rossz hírét akarták kelteni, minden tévedését szívesen napvilágra hozták volna. Ez azonban nem járt sikerrel.

Jézus nemcsak tanítványaival szemben támasztott magas elvárást, hanem maga is jó példával járt elől. Szerény és önmegtartóztató életet élt: ezzel ugyanazt a mércét alkalmazta magára, amit másoktól is elvárt. Követőinek nagy csodálkozására megmosta a lábukat – ami rabszolgamunka volt – azért, hogy ezzel is bizonyosságot tegyen szolgálatkészségéről és példát mutasson. Tanítványai mintegy három évet töltöttek vele, többnyire naponta, ami alatt újra meg újra megszegyénítette őket Mesterük szeretete. Jézus életének és szavainak ez az összhangja győzte meg őket akkoriban, és ennek van meggyőző ereje napjainkban is.

✚ 2.2 Jézus csodákat tett és gyógyított

Jézus mindenekelőtt az általa tett csodák és gyógyítások által vált ismertté. Az evangéliumok tanúsága szerint betegeket, leprásokat, bénákat gyógyított, vakoknak visszaadta szemük világát, megszállottakat szabadított meg és halottakat támasztott fel. Ilyen sosem fordult elő azelőtt. Még a Jézushoz ellenségesen viszonyuló zsidók sem kérdőjelezték ezt meg. Ezt bizonyítja a Babiloni Talmud kijelentése[4] :

A pászkaünnep előestéjén felakasztották Jézust... mivel varázslást űzött, s Izráelt elcsábította, és elpártolásra készítette.

A csodák tényét nem lehetett tagadni, csak más magyarázatot lehetett rá adni. Jézus varázslott volna csupán?! Korabeli ellenségei megpróbálták csalást rábizonyítani:

Amikor Jézus továbbment, meglátott egy születése óta vak embert [...] sarat csinált nyállal és rákenete a sarat a vakon született ember szemére [...] az elment, megmosakodott és már látott, amikor visszatért. A szomszédok pedig, és azok akik látták azelőtt, hogy koldus volt, így szóltak: „Nem ő az, aki itt szokott ülni és koldulni? Egyesek azt mondták, hogy ez az, mások pedig azt, hogy nem, csak hasonlít hozzá. De ő kijelentette: én vagyok az [...] Ezt a nemrég vak embert a farizeusok elé vezették. Az a nap pedig, amikor Jézus a sarat csinálta és megnyitotta a szemét, szombat volt [...] A zsidók azonban nem hitték el róla, hogy vak volt, és megjött a látása, míg oda nem hívták a szüleit... „Azt tudjuk, hogy ez a mi fiunk és hogy vakon született [...] Odahívták tehát másodszor is a nemrég még vak embert [...] „Megmondtam már nektek, de nem hallgattok rám. Miért akarjátok ismét hallani?” [...] Megszidták [...] (János 9:1-28)

Nagyon provokatív volt az a mód, ahogyan Jézus a vakon született embert meggyógyította. A farizeusok és írástudók hagyománya szerint szombaton minden szükségtelen cselekedet tilos volt. Jézus számára nem az emberi hagyományok voltak fontosak, hanem az emberek szüksége. Mivel vakon született emberről volt szó, a farizeusok nem érvelhettek azzal, hogy miként elvesztette látását, úgy most véletlenül visszanyerte.

Jézus megcáfolására csak egy módjuk maradt, hogy csupán egy hasonló kinézetű emberről van szó. Az egész szituáció azt tükrözi, hogy a farizeusok minden bizonytalanságot ki akartak zárni, hogy nem valaki más lépett-e fel az egykori vak szerepében. Bár minden a csodás gyógyítás mellett szólt, nem akarták elismerni.

Ha ebben a helyzetben csalást tudtak volna Jézusra bizonyítani, Jézus minden tanítványa elmenekült volna, és az utókor feltehetően sosem hallott volna erről az eseményről.

✚ 2.3 Jézus feltámadása nem kitalálás

A legnagyobb, de leginkább megkérdőjelezett csoda Jézus feltámadása. Mint már korábban (1.5. fejezet) említettük, kizárható, hogy ezt Jézus tanítványai találták volna ki, hiszen Uruk feltámadása őket is váratlanul érte, és nem találunk semmilyen okot, ami ennek hamisítására indította volna őket.

Jézus szégyenteljes halála után a tanítványok tanácstalanok voltak, hiszen földi Messiást vártak volna, aki elhozza a zsidó nép megtérését és fellép az istentelen pogányokkal szemben. E helyzetben a tanítványoknál még semmi sem észlelhető abból a későbbi bátorságból és meggyőződésből, amivel a zsidó vezetőknek is hirdették az evangéliumot (Apostolok cselekedetei 5:27-33), bár maguk csak egyszerű munkások, halászok voltak. A zsidóktól való félelem miatt zárt ajtók mögé rejtőztek (János 20:19). Amikor Mária Magdaléna azt a hírt hozta, hogy Jézus megjelent nekik, nem hitték (Márk 16:9-11) és üres fecsegésnek tartották (Lukács 24:11). Jézus első megjelenésekor az apostolok azt hitték, hogy szellemet látnak (Lukács 24:37). Tamás, a tizenkét apostol egyike, ennél a megjelenésnél nem volt ott. Még legközelebb társainak sem hitt, és csak az győzte meg, amikor Jézust maga is látta (János 20:24-29).

Némelyek e tudósítások mögött egy intelligens hamisítót véltek felfedezni, aki egy történelmileg hiteles beszámoló látszatát akarta kelteni. Egy hamisító lehetőleg nem szeretne okot adni olvasója számára a kételkedésre. A történészek számára az összhang a hamisítás biztos jele. Azonban éppen ezt nem állíthatjuk a négy evangélium alapján. A Jézus feltámadásáról szóló leírások nem azonosak egymással. Sőt, még egy ellentmondásra is bukkanhatunk. Lukács azt írja, hogy Jézus az emmausi úton megjelent két tanítványnak (Lukács 24:33-34). Az apostolok hittek nekik. Márk ezzel szemben azt írja, hogy nem hittek nekik (Márk 16:12-13). Itt Lukácsnak kell igazat adnunk, aki erről az eseményről nagyon részletesen tudósít. Márk csak egy mondat erejéig tér ki rá, feltehetően nem voltak pontos információi erről. Egy tehetséges hamisítónál nem csúszott volna be egy ilyen hiba. Számtalanszor megmutatkozik, hogy a szerzők a legjobb tudásuk és lelkiismeretük szerint törekedtek arra, hogy a Jézussal kapcsolatos tapasztalataikat, illetve más szemtanúk tudósításait lejegyezzék.

Az evangéliumok leírásának idején még sok szemtanú élt. A zsidóknak, akik ellenséges lelkülettel viseltettek Jézus és a keresztények iránt, mit sem lett volna könnyebb a keresztényekkel szemben felhozni, mint a feltámadás tényének cáfolatát. Ha ez sikerült volna nekik, akkor a feltámadt Jézusban való hit nem lett volna tartható.

A hamisító meg akarja győzni olvasóját, és emiatt tudatosan megfontolja, milyen módon érheti el célját. Ehhez egyértelmű és követhető érveket fog felhasználni. Jézus azonban az evangéliumok szerint először a magdalai Máriának, egy asszonynak jelent meg (Márk 16:19, János 20:24), aki korábban megszállott volt, és Jézus gyógyította meg – tehát egy kívülálló számára egyáltalán nem hiteles tanú. A zsidók nem ismerték el a nőket tanúknak; ez csak a férfiak előjoga volt. Az ortodox zsidók mind a mai napig nem fogadják el a nőket tanúként a rabbinikus bíróságon. Az evangéliumok elsősorban a zsidókhöz szólnak. Elképzelhetetlen lenne azt feltételezni, hogy egy hamisító arra a gondolatra jutott volna, hogy egy nő legyen a feltámadás első szemtanúja.

✚ 3 Az Újszövetség hagyományozásának megbízhatósága

✚ 3.1 Szóbeli hagyomány

Korunk gyermekeiként számunkra alig elképzelhető, hogy hosszú beszédeket és szövegeket fejben lehet tartani. Mivel a könyvek, a televízió és a számítógép segítségével bármikor hozzáférhetünk információkhoz, nem függünk az emlékezetünktől. Az emberi emlékezet azonban különleges teljesítményekre képes. Példaként:

A mai ír bárdok több, mint 100 000 szavas memóriával bírnak. Ezzel szemben, a mi Márk evangéliumunk csupán mintegy 11 000 szóból áll. [5]

Jézus tanítványai Uruk igehirdetése folytán teljesen megváltoztatták az életüket. Jézus vált minden cselekedetük középpontjává. Ebből fakad az az erős motiváltság, hogy minden szavát, minden tettét megtartsák emlékezetükben, és hűen továbbadják. Az ember mindennek előtt azokat a tartalmakat őrzi meg emlékezetében, amelyeknek nagyobb figyelmet és érdeklődést szentel.

A tanítványok mintegy három éven át szinte minden nap együtt voltak Jézussal, akit mesterüknek szólítottak (pl. Márk 10:35). Mivel Jézus tanította őket és a nép előtt tartott beszédeinél is mindig jelen voltak, így természetes módon meg tudták jegyezni az üzenetét. Az állandó ismétlés és a kívülről megtanulás gyakorlata, amihez már a szülői házban, a zsinagógában és az iskolában hozzá voltak szokva, képessé tette őket arra, hogy a szóbeli hagyományt hűen megőrizték. Jézus még élete folyamán kiküldte tanítványait, hogy Isten országának eljövételét hirdessék (Lukács 10:1-2). Nagyon korán alkalmazniuk kellett a gyakorlatban, amit Mesterüktől megtanultak. Mindez segített nekik a későbbi igehirdetésben megbízhatóan és hitelesen tudósítani Jézusról.

✚ 3.2 Írásbeli hagyomány

Az Újszövetség minden írása létrejött, mielőtt a rómaiak Kr.u. 70-ben a jeruzsálemi templomot lerombolták volna. Mivel Jézust Kr.u. 30-ban feszítették meg, mintegy 40 évet felölelő időszakról van szó. A szóbeli hagyomány átmenete az írásbeli hagyományba nagyon rövid idő alatt zajlott. Ez az első keresztények azon szándékát mutatja, hogy az utókornak hiteles képet továbbítsanak a Jézus körüli eseményekről.

A megbízható és szóbeli hagyományozás ugyanilyen buzgóságát feltételezhetjük azoknál, akik a következő évszázadokban az Újszövetséget másolva sokszorosították.

A Biblia, és mindennek előtt az Újszövetség az egyedüli alapja a keresztények hitének.

A legrégebbi fennmaradt kéziratot, a P52-t (52. számú papiruszt), amely a János evangéliumból tartalmaz néhány verset, Egyiptomban találták 1920-ban. Legkésőbb Kr.u. 125-ben keletkezett. Egy sor további papirusz [6], amelyek már az Újszövetség nagy részét tartalmazzák, a 2-3. századból származik.

A negyedik századból származnak a legrégebbi, úgynevezett *majuszkuláris* kéziratok, melyek teljes egészében görög nagybetűkkel íródtak, és már minden újszövetségi iratot magukba foglalnak. Ezeket pergamenre írták, amelyet állatbőrrel állítottak elő. Ezek közül a legismertebbek a Vatikáni, a Sínei, az Alexandriai és az Ephraemi Rescriptus kódex.

Krisztus után 800 körül új írásmód alakult ki, ami csak dőlt kisbetűket tartalmazott: ezt minuszkulárisírásnak nevezték. Fennmaradtak még bizonyos liturgikus könyvek, *lektionáriumok*, melyekben az Újszövetség szövegei abban a sorrendben szerepelnek, ahogy az egyházi év rendje szerint felolvasták őket.

A következő táblázat [7] az Újszövetség kézirataira nyújt rálátást, elhanyagolva a 19 000 feletti más nyelvekre való fordításokat.

Rendelkezésünkre álló görög kéziratok	Kéziratok száma
Papiruszok	129
Majuszkuláris iratok (nagybetűs)	323
Minuszkuláris iratok (kisbetűs)	2931
Lektionáriumok	2465
Összesen	5848

E gazdag kéziratlelet jelentőségét leginkább más történelmi szövegekkel való összehasonlítás során ismerhetjük fel. A következő összeállítás [8] kifejezően szemlélteti az Újszövetség és más klasszikus művek hagyományozása közti különbséget.

Szerző	Leírás dátuma	Legrégibb kézirat	A keletkezés és a legrégebbi kézirat közötti időintervallum	Kéziratok száma
Homérosz (Iliász)	Kr.e. 800	Kr.e. 400	400 év	643
Démoszthenész	Kr.e. 383-322	Kr.u. 1100	1300 év	200 (mind egy kéziratból)
Szophoklész	Kr.e. 496-406	Kr.u. 1000	1400 év	100
Tacitus (Évkönyvek)	Kr.u. 100	Kr.u. 1100	1000 év	20
Cézár (A gall háború)	Kr.e. 100-44	Kr.u. 900	1000 év	10
Arisztophanész	Kr.e. 450-385	Kr.u. 900	1200 év	10
Euripidész	Kr.e. 480-406	Kr.u. 1100	1500 év	9

Thukydidesz(Történelem)	Kr.e. 460-400	Kr.u. 900	1300 év	8
Suetonius (Caesarok élete)	Kr.u. 75-160	Kr.u. 950	800 év	8
Hérodotosz (Történelem)	Kr.e. 480-425	Kr.u. 900	1300 év	8
Platón (Tetralogiák)	Kr.e. 427-347	Kr.u. 900	1200 év	7
ifj. Plinius (A természet históriája)	Kr.u. 61-113	Kr.u. 850	750 év	7
Arisztotelész	Kr.e. 384-322	Kr.u. 1100	1400 év	5 (a legjobban hagyományozott műből)
Catullus	Kr.e. 54	Kr.u. 1550	1600 év	3

Bruce Metzger, a Revised Standard Version Bibliatanács elnöke és a Nestle-Aland féle ógörög Újszövetség társkiadója, a következőképpen hasonlította össze az Újszövetséget és az Iliászt, amely bibliográfiailag a második legjobban hagyományozott műnek számít:

Az újszövetségi kéziratok mennyisége szinte megszegyenítő más antik művekkel összevetve. Az Újszövetséget Homérosz Iliásza követi, amely a görögök alpművének számított. Ma kevesebb, mint 650 kézirattal rendelkezünk ebből, s némelyik különösen töredékes. Többnyire a Kr.u. 2-3. vagy az azt követő századokból származnak. Ha figyelembe vesszük, hogy Homérosz valószínűleg a Kr.e. 8. században élt, akkor ez nagyon nagy időintervallum. [9]

Negyven éves kutatómunka után Kurt Aland professzor, aki az Újszövetség elismert szövegkritikusa és a Nestle-Aland ógörög Újszövetség kiadója, az Újszövetség hagyományozásáról a következőképpen nyilatkozott:

Az Újszövetség szövege kiválóan hagyományozott, jobban, mint bármely más antik kézirat. A lehetőség, ami szerint olyan kéziratot találnánk, ami a szövegét alapvetően megváltoztatná, egyetlen a nullával. [10]

Keresztényként nagyon hálásak vagyunk Istennek, hogy ilyen megbízható információink vannak Jézusról és az első keresztényekről. Az Újszövetség hitelességéről tanúskodó sokféle bizonyíték, mind leírását, mind hagyományozását tekintve arra buzdít minket, hogy folytonosan Isten szavához mérjük magunkat. Téged is erre hívunk: olvasd a Bibliát és ismerd meg Jézust.

Ha meg szeretnéd ismerni, hogy életünk Krisztus követőiként hiteles-e, akkor vedd fel velünk a kapcsolatot.

Örölnénk neki!

Információk a korai kéziratokról és linkek a fotókhoz – folytatás

Kapcsolódó írások

Miért Jézus?

Kivették a reinkarnációt a Bibliából?

Ha vannak gondolataid vagy kérdéseid az írásunkkal kapcsolatban, örülünk, ha megírod nekünk e-mailben!

Elérhetőséged*:

_____

Üzenet*:

E-mail elküldése

Végjegyzet

1. magyarul is megjelent könyve: Az Újszövetség megbízhatósága. Budapest, Evangéliumi Kiadó, 1993.
2. F. F. Bruce: Zeitgeschichte des Neuen Testaments. [I., Von Babylon bis Golgatha]. Wuppertal, Brockhaus, 1978. 68. p.
3. Lásd például: Máté evangélium 22:15–22 a császárnak fizetendő adóról, illetve a Máté evangélium 22:23–33 a feltámadásról
4. saját fordítás a német szöveg alapján: Sanhedrin 43a. In: Der Babylonische Talmud. München, Wilhelm Goldmann Verlag, 1963. 207–208. p.
5. saját fordítás a német szöveg alapján: Rainer Riesner: Jesus als Lehrer. Tübingen, Mohr Siebeck Verlag, 1984. 451. p.
6. A papirusz a Nílus-deltában termő papirusznádból előállított írófelület.
7. [WWU Münster: Manuscript Workspace](#) (2016. 05. 31.) A hivatkozott oldalon a kéziratok teljes számát a „Browse”-gombra kattintva lehet megtekinteni. Mivel a P33- és a P58-számú papiruszok, csakúgy mint a P64-es és a P67-es, ugyanabból a kódexből valók, a papiruszok teljes száma véleményünk szerint 129 a megadott 131 helyett.
8. F. W. Hall: Belege für die Texte der führenden klassischen Verfasser – kiegészítve: Norman L. Geisler, William E. Nix: A General Introduction to the Bible. Chicago, Moody Press, 1986. 408. p.
9. saját fordítás a német szöveg alapján: Bruce Metzger, idézi Lee Strobel: Der Fall Jesus. 1999, Asslar, 64. p.
10. saját fordítás a német szöveg alapján: Kurt Aland: Das Neue Testament – zuverlässig überliefert: die Geschichte des neutestamentlichen Textes und die Ergebnisse der modernen Textforschung. In: Wissenswertes zur Bibel [4.]. Stuttgart, Deutsche Bibelgesellschaft, 1986. 28. p.

***

© 2022 keresztények.hu - Minden jog fenntartva.

E dokumentum változatlan és teljes formában történő sokszorosítása magánhasználatra megengedett.

Minden más jellegű felhasználás, illetve a kiadás bármely formája csak írásos beleegyezésünkkel lehetséges.

Ha másként nem jelöljük, a weboldalunkon található írásainkban közölt bibliai részeket az 1975. évi Újfordítású Biblia javított kiadásából (Budapest, Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 1990), valamint a Revideált új fordításból (RÚF 2014. Budapest, Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 2014) idézzük.